

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 3/2011-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. februára 2011 v pléne zloženom z predsedníčky Ivetty Macejkovej a zo sudcov Jána Auxta, Petra Brňáka, Ľubomíra Dobríka, Ľudmily Gajdošíkovej, Juraja Horvátha, Sergeja Kohuta, Jána Lubyho, Milana Ľalíka, Marianny Mochnáčovej, Ladislava Orosza a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti D. I., T., zastúpeného advokátom JUDr. J. S., K., pre neústavnosť a nezákonnosť volieb starostu obce Torysa konaných 27. novembra 2010 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť D. I. z a m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 7. decembra 2010 doručené podanie D. I. (ďalej len „sťažovateľ“) označené ako „*Sťažnosť podľa čl. 129 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky*“.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je kandidátom, ktorý sa zúčastnil volieb na starostu obce Torysa, v ktorých získal 278 zo 644 odovzdaných platných hlasovacích lístkov, čiže viac ako 10 % hlasov ustanovených v § 59 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na získanie aktívnej legitímácie pre podanie volebnej sťažnosti. Sťažnosť smeruje proti kandidátovi Ing. J. S., ktorý získal vo voľbách 282 hlasov a bol zvolený za starostu obce.

Sťažovateľ namieta najmä porušenie ústavných princípov uvedených v čl. 30 a čl. 31 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a ustanovení § 30 ods. 2 a 11 zákona Slovenskej národnej rady č. 346/1990 Zb. o voľbách do orgánov samosprávy obcí v znení neskorších predpisov (ďalej len „volebný zákon“), a to tzv. kupovaním hlasov voličov v čase volebného moratória 26. novembra 2010, a taktiež ich osobným presviedčaním v rómskych osadách v obci.

V tejto súvislosti uvádza, že zvolený starosta im ponúkal *„odmenu 5 €, ošatenie ako aj alkohol za to, ak ho budú voliť, pričom bol videný v tejto časti obce niekoľkými občanmi“*.

Uvedené skutočnosti preukazuje sťažovateľ čestnými vyhláseniami šiestich voličov, ktorí boli svedkami tejto kampane starostu.

Sťažovateľ sa o kupovaní hlasov dozvedel až v deň volieb, upozorňoval na to ihneď miestnu volebnú komisiu, ale tá jeho vyjadrenia a podnety z neznámych dôvodov nezaznamenala do zápisnice.

Sťažovateľ poukazuje aj na to, že v čase volebného moratória 26. novembra 2010 v nočných hodinách boli roznášané do poštových schránok letáky, ktorých obsahom bolo očierňovanie sťažovateľa a jeho rodiny. Ako dôkaz pripojil fotokópiu letáku. Sťažovateľ

v tejto súvislosti podal aj trestné oznámenie, o ktorom koná príslušný policajný orgán v konaní vedenom pod sp. zn. ORP-PP-LI-P-453/2010.

Na základe opísaného skutkového stavu sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po vykonaní dokazovania vydal tento nález:

„Ústavný súd Slovenskej republiky vyhlasuje voľby starostu obce Torysa uskutočnené dňa 27. 11. 2010 za neplatné.“

Ústavný súd prijal predmetnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie uznesením č. k. PL. ÚS 3/2010-7 zo 4. januára 2011.

Následne požiadal o vyjadrenie k sťažnosti zvoleného protikandidáta Ing. J. S. (ďalej aj „odporca“), ktorý v podaní doručenom ústavnému súdu 31. januára 2011 okrem iného uviedol: *„Nie je pravdou, že Ing. J. S. dňa 26. 11. 2010 navštívil rómske osady v obci Torysa, že ponúkal obyvateľom v tejto časti obce Torysa odmenu 5 EUR, ošatenie a alkohol za to, že ho budú voliť. Uvedené tvrdenia o ponúkaní peňazí, ošatenia, alkoholu alebo iného ovplyvňovania voličov, či už v rómskych osadách v obci Torysa alebo na iných miestach, sú absolútne lživé, vymyslené a Ing. J. S. ich kategoricky odmieta.*

Ing. J. S. viedol po celé zákonom ustanovené obdobie svoju volebnú kampaň v súlade so zákonom, rešpektoval volebné moratórium a žiadnym spôsobom neovplyvňoval voličov, ani v rómskych osadách, ani iných obyvateľov obce Torysa. Ing. J. S. neporušil zákonom ustanovené povinnosti o vedení volebnej kampane a počas volebného moratória dňa 25. 11. 2010 a dňa 26. 11. 2010 svoju volebnú kampaň už vôbec nevedol.

Pokiaľ ide o čestné vyhlásenia svedkov..., je nutné upozorniť Ústavný súd Slovenskej republiky na to, že od rôznych obyvateľov obce Torysa má Ing. J. S. informácie, že po neúspechu vo voľbách starostu obce Torysa sťažovateľ navštívil rómsku osadu v obci Torysa a ponúkal peniaze tým rómskym občanom, ktorí budú ochotní podpísať čestné vyhlásenie, zväžal rómskych občanov na obecný úrad v Toryse, kde im overoval podpisy. Ústavný súd Slovenskej republiky musí prihliadnuť aj na to, aká je vierohodnosť rómskych občanov podpísaných na týchto čestných vyhláseniach, čo dané osoby vôbec vedia čítať a písať, aké majú vzdelanie, akú kriminálnu minulosť, a či sú ovplyvniteľné.

Ing. J. S. ako starosta obce Torysa ako aj pracovníčky obecného úradu obce Torysa boli totiž svedkom toho, ako dňa 14. 1. 2011 približne o 15.45 hod. vošli do kancelárie obecného úradu traja rómski občania, a uviedli, že im prišla pozvánka na súd, pýtali sa, čo majú robiť, že sťažovateľ od nich pýtal občianske preukazy a aby podpísali čestné vyhlásenie, že im dá trvalý pobyt do obce Torysa...

Podľa informácií Ing. J. S. od terénnych pracovníkov v rómskej osade obce Torysa rómski občania sa mali vyjadriť, že to bol práve sťažovateľ, ktorí im ponúkal trvalý pobyt, alkohol a peniaze, ak ho budú voliť za starostu obce Torysa. Aktuálne informácie svedčia o tom, že rómski občania nemajú záujem ísť na súd, avšak sťažovateľ im sľúbil, že im zaplatí cestovné do Prešova, aby prišli na súd.

Nie je pravdou, že osoby ochotné vypovedať boli zastrašované. Ing. J. S. sa s týmito osobami vôbec nestretol, okrem dňa 14. 1. 2011, keď sa sami dostavili na Obecný úrad obce Torysa, nikoho nezastrašuje a ani nemá záujem zastrašovať. ...

S poukazom na uvedené Ing. J. S. opätovne uvádza, že tvrdenia sťažovateľa voči jeho osobe sú vymyslené a lživé, Ing. J. S. dňa 26. 11. 2010 v rómskych osadách vôbec nebol, a ani vtedy ani nikdy predtým neponúkal za hlasy peniaze, alkohol alebo ošatenie, či už rómskym občanom alebo ostatným obyvateľom obce Torysa...

Záverom poukazuje Ing. J. S. na to, že v poslednej dekáde sa uskutočnilo viacero volieb, v ktorých boli rôzne politické strany obvinené z ovplyvňovania a kupovania hlasov rómskych voličov, avšak táto skutočnosť začína byť zneužívaná neúspešnými kandidátmi, ktorí si následne po čestnej a spravodlivej prehre vo voľbách nedokážu uznať svoje chyby, ale obviňujú zvolených kandidátov z kupovania hlasov a kladú im za vinu ich nezvolenie do funkcie.

Ústavný súd Slovenskej republiky ako garant ústavnosti a zákonnosti v Slovenskej republike nemôže automaticky veriť takýmto neúspešným kandidátom a ich čestným prehláseniam, nakoľko v opačnom prípade by každé voľby boli nezákonné len na základe čestných prehlásení rómskych občanov ovplyvnených a zmanipulovaných neúspešným kandidátom. V prípade obce Torysa je jedinou nevýhodou úspešného kandidáta skutočnosť, že sa v obci nachádza rómska osada, pokiaľ by rómska osada neexistovala, nemal by si sťažovať čo vymyslieť a nenašiel by si dôvod na podanie ústavnej sťažnosti.

S poukazom na všetky uvedené skutočnosti, najmä na to, že Ing. J. S. v súlade so zákonom viedol svoju volebnú kampaň, neporušil žiadnym spôsobom volebné moratórium, nekupoval hlasy ani inak neovplyvňoval voličov, či už v rómskych osadách alebo iných častiach obce Torysa, ako aj na to, že osoby, ktoré dali sťažovateľovi čestné vyhlásenia, sú nedôveryhodné, a sťažovateľ žiadnym spôsobom nepreukázal svoje tvrdenia, ktoré sú vymyslené a lživé, navrhuje Ing. J. S., aby Ústavný súd Slovenskej republiky sťažnosť D. I. v celom rozsahu zamietol.“

II.

Ústavný súd vykonal 1. februára 2011 na Okresnom súde Prešov dokazovanie výsluchom svedkov, ktorých označil sťažovateľ, pričom sa zaoberal jeho meritórnymi argumentmi uvedenými v sťažnosti.

Ústavný súd vyhodnotil dôkazy, a to každý jednotlivito, aj v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliadol na všetko, čo vyšlo v konaní najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci (§ 132 Občianskeho súdneho poriadku).

Sťažovateľ v sťažnosti tvrdil, že zvolený starosta obce porušil ústavu a volebný zákon tým, že kupoval hlasy voličov v čase volebného moratória 26. novembra 2010, a taktiež ich osobným presvedčaním v rómskych osadách v obci, kde im mal ponúkať „odmenu 5 €, ošatenie ako aj alkohol za to, ak ho budú voliť, pričom bol videný v tejto časti obce niekoľkými občanmi“. Odvolal sa na predložené čestné vyhlásenia týchto 6 občanov, ktorých podpisy boli overené pracovníčkou Obecného úradu Torysa 29. novembra 2010.

Zo sťažovateľom predložených čestných vyhlásení a výpovedí navrhovaných svedkov M. P., R. H., I. P., J. L. a D. P. ústavný súd zistil, že síce ich podpisy na čestných vyhláseniach boli riadne overené pracovníčkou obecného úradu 29. novembra 2010, ale všetci zhodne potvrdili aj to, že obsah ich vyhlásení, ktoré boli predložené ústavnému súdu, sa vôbec nezakladá na pravde.

Z výpovedí týchto svedkov je tiež zrejmé, že po voľbách prišiel za nimi sám sťažovateľ a povedal im, že majú ísť niečo podpísať k pracovníčke úradu. Všetci svedkovia tvrdili, že nevedeli dobre čítať a písať, a preto nevedeli, čo podpisujú. V žiadnom prípade nie je pravdivé tvrdenie, že by zvolený starosta mal kupovať hlasy alebo ponúkať rómskym občanom nejaké finančné a iné materiálne výhody. Všetci svedkovia naopak tvrdili, že boli voliť slobodne a samostatne, bez akéhokoľvek nátlaku.

Dňa 11. februára 2011 bolo ústavnému súdu doručené vyjadrenie právneho zástupcu sťažovateľa, z obsahu ktorého vyplýva, že napriek svedeckým výpovediam trvá na svojej sťažnosti a svedkovia čestné vyhlásenia podpísali slobodne. Túto skutočnosť podľa jeho tvrdenia potvrdzuje i rozhodnutie Obvodného oddelenia Policajného zboru v L., ktoré oznámenie o spáchaní priestupku 1. februára 2011 uložilo, pretože sa nepodarilo zistiť skutočnosti svedčiace o tom, že priestupok spáchala konkrétna osoba.

III.

Východiská rozhodnutia ústavného súdu

A. Skutkové zistenia

Na základe vykonaného dokazovania ústavný súd zistil tieto skutočnosti:

1. Za starostu obce Torysa bol vo voľbách konaných 27. novembra 2010 zvolený s počtom 282 platných hlasov Ing. J. S., kandidujúci ako nezávislý kandidát. Sťažovateľ kandidujúci na starostu za S. získal v týchto voľbách na funkciu starostu obce 278 platných hlasov, teda o 4 hlasy menej ako zvolený protikandidát.

2. Zápisnica miestnej volebnej komisie bola podpísaná 28. novembra 2010 o 00.23 h všetkými členmi komisie a zapisovateľkou bez výhrad a pripomienok.

3. Zo zápisnice komisie vyplýva, že počet osôb zapísaných v zoznamoch voličov bol 1 030, počet voličov, ktorým boli vydané obálky s hlasovacími lístkami pre voľbu starostu, bol 655, počet všetkých platných hlasov odovzdaných pre jednotlivých kandidátov na starostu obce bol 644.

B. Právne posúdenie

Podľa čl. 129 ods. 2 ústavy ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky, volieb do orgánov územnej samosprávy a volieb do Európskeho parlamentu.

Podľa čl. 30 ods. 1 prvej vety ústavy občania majú právo zúčastňovať sa na správe verejných vecí priamo alebo slobodnou voľbou svojich zástupcov.

Podstatou ochrany ústavnosti vo volebných veciach je aj ochrana práv zaručených čl. 30 ústavy, t. j. aktívneho a pasívneho volebného práva. Všeobecné volebné právo, ktoré je v tomto článku zaručené, znamená právo všetkých občanov v danom štáte, ktorí dosiahli istú vekovú hranicu, jednak svojím hlasom spolurozhodovať pri tvorbe zastupiteľských orgánov (aktívne volebné právo) a jednak uchádzať sa o zvolenie za člena niektorého zo zastupiteľských orgánov (pasívne volebné právo). Rovnosť volebného práva znamená zaručenie toho, aby každý z voličov i kandidátov mal rovnaké postavenie.

Podstatou zákonnosti volieb do orgánov samosprávy obcí je zase uskutočnenie volieb v súlade so všetkými právnymi predpismi so silou zákona, ktoré sa týkajú volieb do orgánov samosprávy obcí (mutatis mutandis PL. ÚS 34/99). Zistená nezákonnosť volieb do orgánov samosprávy obcí musí byť v príčinnej súvislosti s takým následkom porušenia práv, ktoré je v konečnom dôsledku porušením ústavného volebného práva a jeho princípov (mutatis mutandis PL. ÚS 21/94).

Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti.

Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99, PL. ÚS 19/07).

S ohľadom na tieto zásady a kritériá ústavný súd preto posudzoval, či námietky sťažovateľa uvedené v sťažnosti sú opodstatnené. Vychádzal pritom najmä z vyjadrení účastníkov konania a výpovedí svedkov, ktoré považoval za podstatné a rozhodujúce pri posudzovaní konkrétnych okolností prípadu, či došlo alebo nedošlo k možným porušeniam ustanovení ústavy a volebného zákona, ktoré by mohli ovplyvniť výsledok voľby dotknutého kandidáta, resp. by mali mať za následok vyhlásenie volieb starostu obce za neplatné.

Ústavný súd v rámci dokazovania vypočul piatich navrhovaných svedkov a na základe vyhodnotenia ich výpovedí konštatuje, že tvrdenia sťažovateľa namietajúce neústavnosť a nezákonnosť volieb neboli preukázané.

Všetci svedkovia totiž zhodne potvrdili, že sami nikdy nepísali obsah vyhlásení, ktoré mali potvrdiť námietky sťažovateľa, a nevedeli ani to, čo je na týchto vyhláseniach napísané (iba jeden z vypočutých svedkov vedel čiastočne čítať a písať). Až pri výsluchu konanom 1. februára 2010 sa títo svedkovia dozvedeli po prečítaní obsahu jednotlivých vyhlásení, čo bolo ich predmetom. Podľa výpovedí svedkov nie je teda pravdou, že by zvolený starosta v čase volebného moratória osobne ponúkal v rómskej osade voličom rôzne finančné a iné materiálne výhody, ak ho budú voliť. Z ich výpovedí naopak jednoznačne vyplýva to, že 29. novembra 2010 na obecnom úrade svedkov na podpísanie vyhlásení (nachádzajúcich sa vtedy u pracovníčky obecného úradu) vyzval osobne sám sťažovateľ. Zo zisteného stavu je teda zrejmé, že samotný sťažovateľ zmanipuloval s pracovníčkou úradu podvodným spôsobom predložené dôkazy, čo ústavný súd nemohol pri posudzovaní tejto sťažnosti prehliadnuť (obdobne to konštatoval aj ústavný súd vo veci sp. zn. PL. ÚS 28/07).

Ústavný súd na základe uvedeného teda konštatuje, že zvolený starosta obce neporušil ústavné princípy uvedené v čl. 30 a čl. 31 ústavy, alebo ustanovenia § 30 ods. 2 a 11 volebného zákona, a to tzv. kupovaním hlasov voličov v čase volebného moratória 26. novembra 2010, a taktiež sa nepreukázalo, že v rómskych osadách v obci mal ponúkať občanom týchto osád „*odmenu 5 €, ošatenie ako aj alkohol za to, ak ho budú voliť, pričom bol videný v tejto časti obce niekoľkými občanmi*“.

Ústavný súd rovnako vo vzťahu k námietke, že 26. novembra 2010 boli roznášané letáky (na ktorých sú fotografie deviatich kandidátov na poslancov obecného zastupiteľstva) po poštových schránkach jednotlivých domácností, konštatuje, že sťažovateľ nepreukázal svoje skutkové tvrdenia a nepredložil ani relevantné dôkazy [§ 60 ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde] o tom, že letáky roznášal odporca alebo jeho priaznivci, hoci podľa názoru ústavného súdu bolo v možnostiach sťažovateľa zabezpečiť si o rozsahu a o spôsobe rozširovania propagačných materiálov viac konkrétnych poznatkov a dôkazov.

Sťažovateľ teda v súvislosti s označenými námietkami neponúkol ústavnému súdu pravdivé tvrdenia o nezákonnom priebehu volieb starostu obce, ktorý by mal priamy vplyv na uverejnený výsledok týchto volieb, a ani dôkazy takéto tvrdenia podporujúce.

Na základe uvedených skutočností preto ústavný súd rozhodol podľa § 63 ods. 1 písm. d) zákona o ústavnom súde tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. februára 2011